

in hem vooral den ontleedkundige te waarderen. Hoe zeer zijne kennis zich verder uitbreidde, zal ik hier wel niet behoeven te ontvouwen; ik zoude u daartoe anderzins mogen verwijzen naar zijne lessen over de natuurkunde van den mensch, welke hij gedurende die reeks van jaren, dat hij het Hoogleeraarsambt bekleedde, heeft voorgedragen, alsmede naar zijne lessen over de plantenkunde, gedurende den eersten tijd na het overlijden van BRUGMANS gehouden. De roem, dien wij echter bij voorkeur aan SANDIFORT wenschen toegekend te zien, is die van ontleedkundige. Waar zoovele schitterende bewijzen voorhanden zijn om hem een eervollen rang onder de vaderlandsche ontleedkundigen toe te kennen, mogen wij de Hoogeschool gelukkig schatten, die zulk eenen man schier eene halve eeuw onder hare Hoogleeraren telde.

Aanschouwden wij in SANDIFORT het beeld van eenen geleerde, die in zijne wetenschappelijke loopbaan slechts één doel voor oog had, die de rigting, van den aanvang af ingeslagen, onafgebroken vervolgde: in den levensloop van JAN KOPS zien wij daarentegen een voorbeeld van de kracht, welke eene bijzondere neiging des geestes tot bepaling van de levensbestemming kan uitoefenen. In den eersten tijd dat KOPS te Haarlem tot het leeraarsambt geroepen was, schonk hij zijne uitspanningsuren bij voorkeur aan botanische studiën en nasporingen; weldra werden deze studiën hem zoo lief, dat hij het besluit opvatte om zich aan haar meer uitsluitend te wijden, zonder evenwel zijne roeping als evangeliedienaar geheel vaarwel te zeggen. Zoo belangrijk het moge zijn bij de levensbijzonderheden te verwijlen van een man, die, vervuld van vromen godsdienstigen zin, de natuurkundige studiën met het leeraarsambt verbond, en daarbij gade te slaan hoe zijne bewondering en liefde voor de natuur verhoogd werden door eerbied voor den Schepper; zoo acht ik het niettemin pligt mij daarvan te onthouden, wanneer ik bedenk hoeveel beter zulks opgedragen is aan hem, die door vertrouwen omgang in het inwendige leven van KOPS mogt doordringen. Eene dankbare vermelding van hetgeen hij voor de wetenschappen en het vaderland geweest is, zij derhalve de huide, welke wij te dezer plaatse den achtings-

waardigen grijsaard toebrengen, die den 10^{den} Januarij van dit jaar op 84jarigen leeftijd ontsliep.

Hoezeer hij reeds op jeugdigen leeftijd de kruidkunde onder zijne lievelingsstudiën telde, mogen wij evenwel het tijdperk, waarin hij zich met meerdere krachtsinspanning daaraan wijdde, omstreeks zijn 27ste jaar stellen. Reeds dadelijk maakte de toepassing der kruidkunde op den landbouw het hoofddoel zijner botanische studiën uit. Men vindt in zijne bemoeijng voor de ontginning der duingronden een bewijs van den ijver, waarmede hij die nuttige toepassing der kruidkunde trachtte te bevorderen. De vruchten van zijnen arbeid kunt gij leeren kennen uit het zorgvuldig rapport der Commissie, welke in 1796 benoemd was om de Staten van Noord-Holland over dit gewigtig onderwerp in te lichten; de benoeming dier Commissie was het gevolg van een adres, door KOPS aan genoemde Staten ingediend; en het Rapport, hetgeen in twee deelen in de jaren 1797 en 1798 het licht zag, werd door hem als Secretaris dier Commissie opge maakt. Hoe hij bij voortdoring in gelijken zin de plantenkunde beoefende, mogen zijne werkzaamheden in de Commissie van Landbouw, door hem in 1805 gesticht, alsmede het Kabinet van Landbouwkundige werktuigen, op zijn voorstel te Amsterdam tot stand gebracht, getuigen, waarbij wij nog eene verwijzing naar het Magazijn van landbouw, hetwelk van 1804 tot 1814, door hem uitgegeven werd, mogen voegen tot staving onzer opvatting van de rigting in de studien van KOPS, om zijne kennis ten nutte van den landbouw te doen strekken. Het zal ons dan ook niet bevreemden, dat de academische redevoering, bij het aanvaarden van het Hoogleeraarsambt in de kruid- en landhuishoudkunde aan de Utrechtsche Hoogeschool in 1816 door hem gehouden, van die rigting zijner studie de uitdrukking moest zijn.

Naast deze beoefening der plantenkunde en toepassing op landbouw en landhuishoudkunde, mogen wij echter zijnen arbeid, die meer bepaald tot de botanische wetenschap betrekking heeft, niet voorbijzien. — Daarvan behoort hier vermeld te worden zijne Flora Batava, zijne Verhandeling over eene wanschapenheid der bloemen van *Vaccinea Cracca*, in de werken der Klasse op-

genomen, alsmede verschillende bijdragen van tijd tot tijd in de vergaderingen der Klasse medegedeeld, en waarvan aantekening gehouden is in de berigten voor de verhandelingen geplaatst.

Deze vlugtige trekken, waarmede ik getracht heb de diensten, die kops aan de wetenschap en het vaderland bewezen heeft, te herinneren, zullen tevens mogen dienen om de overtuiging bij u te bevestigen, dat, onder de geleerden, die reeds in het eerste jaar der oprigting van het Koninklijk-Nederlandsche Instituut aan deze Instelling als Leden verbonden werden, aan kops, wegens zijn verdienstelijk streven, met regt die onderscheiding te beurt viel. En toen hij in 1845 zijnen wensch te kennen gaf om de betrekking van werkend Lid met die van rustend Lid te verwisselen, mogt men den 80jarige dien titel als eervolle rust billijkerwijze toekennen.

Onder de Leden, die het Instituut vóór de scheiding van Nederland en België telde, behoorde sedert 1816 FRANÇOIS EGIDE VERBEECK, die van 1841 af den titel droeg van Supernumerair Geassocieerde. Hij verbond met de moeitevolle loopbaan van praktisch Geneesheer tevens eenen wetenschappelijken werkkring als Hoogleeraar in de chirurgische kliniek aan de Gendsche Hoogeschool; tot op ver gevorderden leeftijd vervulde hij beide betrekkingen met zooveel ijver, dat zij, die zijne hulp als geneesheer pleegden in te roepen, zijnen dood als een gevoelig verlies niet minder betreurden, dan zij, die met hem in wetenschappelijke betrekking stonden, en daardoor in de gelegenheid gesteld waren zijn helder oordeel te leeren schatten. Toen hij in de maand November des verledenen jaars overleed, was er nog nauwelijks een maand verlopen sedert hem het emeritaat als Hoogleeraar aan genoemde Hoogeschool was aangeboden.

De mannen, die wij herdachten, zij mogten allen het voorregt genieten van tot op vergevorderden leeftijd voor de wetenschappen werkzaam te blijven. In dankbare herinnering verwijlen wij bij den afgehoopen werkkring van ieder hunner, daarbij bedenkende hoe zij van ons scheidden aan het einde van een welbested leven. Dat gevoel van dankbaarheid leenigt op eene weldadige